

Instytucje administracji wrażliwej

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Wstęp

Administracja publiczna w XXI w. staje wobec coraz to nowych wyzwań, które wymuszają przeformułowanie tradycyjnych kategorii i narzędzi działania państwa. Dynamika przemian społecznych, rosnące znaczenie ochrony praw człowieka, a także potrzeba reagowania na złożone kryzysy – zdrowotne, migracyjne, klimatyczne – sprawiają, że model administracji reglamentacyjnej ustępuje miejsca nowym paradygmatom. Jednym z nich jest koncepcja administracji wrażliwej, opartej na empatii, responsywności i zdolności do rozpoznawania zróżnicowanych potrzeb jednostek i wspólnot.

To właśnie próbie opisanie tych zjawisk poświęciliśmy dyskusję w trakcie II Warszawsko-Krakowskiego Seminarium Naukowego, pt. Administracja wrażliwa, które odbyło się w dniu 6.6.2025 r. Wydarzenie to zgromadziło liczną grupę przedstawicieli środowisk naukowych, władzy ustawodawczej i wykonawczej, praktyków administracji, a także ekspertów różnych dziedzin prawa oraz polityk publicznych, jak również osoby zaangażowane w debatę o prawach człowieka. Zgodnie bowiem z przyjętym przez nas założeniem dyskusja na temat sposobu funkcjonowania struktur publicznych powinna toczyć się przy udziale reprezentantów wszystkich tych środowisk. Odnotowania wymaga przy tym, że potrzebę prowadzenia dyskursu w tym zakresie dostrzegł również Prezes Rady Ministrów RP Donald Tusk, który w liście skierowanym do organizatorów i uczestników II Warszawsko-Krakowskiego Seminarium Naukowego podzielił się swoimi refleksjami na ten temat.

Przedmiotowe seminarium było nie tylko wydarzeniem naukowym, ale stanowiło również forum dialogu, w którym teoria spotyka się z praktyką. Dyskusje, jakie toczyły się w jego trakcie, unaocznily, że administracja wrażliwa to nie tylko koncepcja teoretyczna, ale przede wszystkim wyzwanie praktyczne stojące przed współczesnym państwem. Wrażliwość administracji oznacza bowiem gotowość do elastycznego działania wobec problemów jednostki, umiejętność reagowania na sytuacje kryzysowe i zdolność do współpracy z różnorodnymi partnerami.

Niniejsza monografia pt. Instytucje administracji wrażliwej stanowi naturalne uzupełnienie treści ujętych w opracowaniu zatytułowanym Administracja wrażliwa, a odnoszących się do umiejscowienia tego pojęcia w polskim i europejskim prawie administracyjnym, jego źródeł aksjologicznych oraz systemowych, a także możliwości wyodrębnienia takiej administracji jako nowej jakości w nauce i praktyce administracji. Opracowania ujęte w niniejszym tomie kierują jednak uwagę Czytelnika ku praktycznemu wymiarowi aktywności państwa w stosunku do grup adresatów wymagających szczególnej ochrony. Widać w nich wyraźnie trend polegający na przesunięciu akcentu

z rozważań teoretycznych na analizy szczegółowych obszarów działania administracji publicznej. Zamiast pytać jedynie o definicję i istotę administracji wrażliwej, autorzy tekstów zawartych w niniejszym tomie poszukują odpowiedzi na pytania o to, jak ta koncepcja funkcjonuje w praktyce, jakie mechanizmy ją wspierają, a jakie utrudniają jej realizację, i wreszcie: jakie zmiany instytucjonalne oraz prawne są niezbędne, aby idea wrażliwości mogła realnie kształtować działania administracji publicznej.

Niniejszy tom został podzielony na dwie uzupełniające się części. Pierwsza z nich jest poświęcona zagadnieniom ogólnym z zakresu administracji wrażliwej, a odniesiono się w niej zarówno do genezy i pojęcia administracji wrażliwej, jej filarów oraz stosowanego instrumentarium, jak też zmian jakości życia poszczególnych grup społecznych jako kryterium oceny działań administracji wrażliwej. W tej części rozważań odniesiono się również do fińskiego modelu opiekuńczego „państwa dobrobytu”. Druga część monografii została zaś poświęcona zagadnieniom szczególnym z zakresu administracji publicznej, a przedstawiono w niej zarówno świadczenia dedykowane różnym grupom adresatów wymagających wsparcia ze strony państwa, jak i inne formy wsparcia tych grup adresatów.

Treści ujęte w opracowaniach zamieszczonych w niniejszym woluminie potwierdzają, że administracja wrażliwa nie jest wyłącznie postulatem naukowym, lecz zyskuje coraz bardziej wymierny charakter. Analizy prowadzone są na styku różnych dziedzin prawa i polityk publicznych, co potwierdza interdyscyplinarny potencjał tej koncepcji. Autorzy wskazują na konieczność elastyczności instytucjonalnej, lepszej koordynacji usług, a także większego uwzględniania perspektywy grup wymagających szczególnej ochrony ze strony państwa. Niniejsza monografia ma więc charakter aplikacyjny, gdyż pokazuje, jak wrażliwość może stać się integralnym elementem funkcjonowania administracji publicznej, a teksty w niej ujęte niewątpliwie stawiają przed Czytelnikiem pytanie o to, w jaki sposób wartości konstytucyjne i prawa człowieka mogą być w pełni realizowane nie tylko w teorii, ale przede wszystkim w codziennej praktyce instytucji państwowych i samorządowych.

Podkreślenia wymaga przy tym, że administracja wrażliwa nie oznacza rezygnacji z zasad praworządności i pewności prawa – przeciwnie, wzmacnia je poprzez otwarcie na potrzeby obywatela i dostrzeżenie jego sytuacji jednostkowej. Jest to administracja, która pozostaje wierna konstytucyjnym standardom, a jednocześnie stara się odpowiadać na oczekiwania społeczne w sposób nowoczesny i adekwatny do obiektywnie nakreślonych potrzeb. Niniejsza lektura stanowi zatem propozycję spojrzenia w przyszłość, a to ku administracji, która będzie zarazem profesjonalna i ludzka, stabilna oraz elastyczna, a nade wszystko wrażliwa na człowieka i jego prawa.

Wyrażamy nadzieję, że opracowania zawarte w obu przywołanych woluminach stanowiących pokłosie II Warszawsko-Krakowskiego Seminarium Naukowego pt. Administracja wrażliwa wywołają szeroką dyskusję na temat wyzwań w zakresie działań podejmowanych przez aparat państwa w stosunku do grup adresatów wymagających szczególnej ochrony z jego strony, a w konsekwencji doprowadzą do oczekiwanych zmian normatywnych w tym zakresie.

Kraków–Warszawa, listopad 2025 r.

*Katarzyna Małysa-Sulińska
Rafał Stankiewicz*

Przejdź do księgarni →

ksiegarnia.beck.pl